

Bilimsel Araştırmalarda Haksız Yazarlık ile İlgili Nitel Bir Araştırma

Kürşad Yılmaz

Özet: Bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili etik dışı davranışlardan biri haksız yazarlık uygulamalarıdır. Bu çalışmada akademisyenlerin haksız yazarlık ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Temel nitel araştırma deseninin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunda 49 akademisyen bulunmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Katılımcıların yarıdan fazlası yüksek lisans ya da doktora eğitimi sırasında bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim almamıştır. Akademisyenlerin üçte biri yaptığı yayınlarda, hak etmediği halde herhangi birini yazarlar arasına eklemiştir. Küçük bir grup ise hak etmediği halde yazarlar arasına eklenmiştir. Katılımcılar genel olarak haksız yazarlık hakkında bilgi sahibidir ve yayınlarda yazar sıralamasını katkıya göre belirlemektedir. Akademisyenlerin yarısına göre alanlarında haksız yazarlık uygulamaları yaygın olarak yaşanmaktadır. En sık yaşanan haksız yazarlık biçimleri, karşılıklı yazarlık, armağan/konuk yazarlık, onursal yazarlık ve hayali yazarlık biçimleridir. Haksız yazarlık uygulamalarının sebepleri, sistemden kaynaklı sebepler, hızlı bir şekilde yükselme arzusu, kültürel kodlar ve bilgi eksikliği veya normal karşılama olmak üzere dört temada toplanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Haksız yazarlık, etik, bilimsel araştırma ve yayın etiği, akademisyen, türkiye

Abstract: One of the unethical behaviors related to scientific research and publication ethics is unethical authorship practices. It is purposed to determine the opinions of academicians about unethical authorship in this study. There were 49 academics in the study group of research, in which the basic qualitative research design was used. Data were collected with a semi-structured interview form. Descriptive analysis and content analysis was used in the analysis of the data. More than half of the participants did not take any course or training on scientific research and publication ethics during their master's or doctoral education. One-third of the academicians included any of them among the authors, even though they did not deserve it in their publications. A small group although they did not deserve it was added to the list of authors. Participants generally have information about unethical authorship and determine the author's ranking in publications according to contribution. According to half of the academicians, unethical writing practices are common in their fields. The most common forms of unethical authorship are mutual authorship, gift/guest authorship, honorary authorship, and ghost authorship. The reasons for unethical authorship practices are gathered under four themes: system-based reasons, the desire to rise quickly, cultural codes, and lack of knowledge or normal reception.

Key Words: Unethical authorship, ethics, scientific research and publication ethics, academician, türkiye

@ Prof. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, kursadyilmaz@gmail.com

ID 0000-0002-3705-5094

➔ Yılmaz, K., (2023). Bilimsel araştırmalarda haksız yazarlık ile ilgili nitel bir araştırma. *İş Ahlakı Dergisi*, 16 (1), ss. 102-136

✎ Research Paper

© İGİAD
DOI: 10.12711/tjbe/m3991
Turkish Journal of Business Ethics, 2023
isahlakidergisi.com

📅 Başvuru : 22.11.2022
📅 Revizyon : 02.03.2023
📅 Kabul : 10.04.2023
📅 Basım : 05.2023

giriş

Bilimsel çalışmalarda yazarlık hakkı, genel olarak çalışmanın tasarımı, veri toplama, analiz, değerlendirme veya yazım aşamalarında katkı vermeyi gerektirmektedir. Başkalarının çalışmasına sadece yazım aşamasında katkıda bulunmak yazarlık hakkı doğurmamaktadır (Üniversitelerarası Kurul-ÜAK, 2001). Burada esas olan, bir çalışmanın yazarlar listesinin, çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında katkıda bulunmuş kişilerden oluşmasıdır (Yükseköğretim Kurulu-YÖK, 2012). Bilimsel bir yayına deneysel ya da kuramsal içeriği açısından katkıda bulunmuş herkesin isminin yazar olarak bulunması gereklidir ve bir çalışmada yazar olarak ismi bulunan herkes o çalışmanın içeriğinden sorumludur. Bu nedenle de araştırmacının herhangi bir aşamasında katkıda bulunmuş bir araştırmacının ismi yazarlar arasına eklenmeli, yazarın da mutlaka onayı alınmalıdır (Erzan, 2008).

Yazarlık hakkı, bir araştırmacının, araştırmacının ve yayının tüm aşamalarında görev ve sorumluluk alması (Arık, 2019) anlamına gelmekte ve yazarlık sırası da ilgili kişilerin göreceli katkılarına doğru bir şekilde yansıtılmalıdır (American Psychological Association-APA, 2017). Genel olarak bir çalışmadaki bütün yazarlar çalışmanın tamamından sorumlu olduğundan ve bu sorumluluk başkasına devredilemediğinden yazarlar, çalışma içeriğinin bütününe savunabilmelidir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun (FSEK, 1951) eser sahipleri arasındaki birlik başlığını taşıyan 10. maddesine göre “Birden fazla kimsenin iştirakiyle oluşturulan eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, eserin sahibi, onu oluşturanların birliğidir...” Ayrıca “...Bir eserin oluşturulmasında yapılan teknik hizmetler veya ayrıntılara ait yardımlar, iştirake esas teşkil etmemektedir.”

Çoklu yazarlık konusundaki kafa karışıklığı, genel olarak çok yazarlı çalışmalarda yazar sıralaması ile ilgilidir. APA’ya göre (2017) genel kural, asıl katkıda bulunanın adının önde olması ve ardından gelen adların azalan katkı sırasına göre sıralanmasıdır. Genel olarak birçok alanda, birinci yazarın çalışmaya diğer yazarlara göre daha fazla katkı yaptığı kabul edilmektedir (Türkiye Bilimler Akademisi-TÜBA, 2002). Ancak yazarların hangi sırayla yer alacağı bilim dalları arasında da bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin fizikte, danışmanı ile birlikte yayın yapan bir doktora öğrencisinin ismi neredeyse kural olarak birinci sırada yer almaktadır. Birçok disiplinde, aşağı yukarı eşit kişiler arasındaki uygulama, araştırmada en büyük ağırlığa sahip kişinin birinci isim olmasıdır. Bazen grup ya da laboratuvarındaki en kıdemli, araştırmada belirleyici ağırlığa sahip kişinin ismi en son sırada yer alabilmektedir. Bu konudaki karışıklığa son vermek için bazı dergi-

ler artık yazarların makaleye hangi konuda (deney tasarımı, uygulama, veri analizi vb.) ve ne düzeyde katkıda bulunmuş olduğunun açıkça belirtilmesini talep etmektedir (Erzan, 2008).

Yükseköğretim Kurumları Etik Davranış İlkelerinde (YÖK, 2014) bir araştırmada ve yayında görev ve sorumluluk alma anlamına gelen yazarlık hakkını tüm bilimsel çalışmalarda gözetmek ve isimleri araştırmaya verilen katkı oranında sıralamak etik bir ilke olarak yer almıştır. Bu bağlamda haksız yazarlık, birden fazla araştırmacıyla yapılan araştırmaların sonuçlarının sunumu veya yayımında (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu-TÜBİTAK, 2018) aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek veya aktif katkısı olan kişileri dâhil etmemek; yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek; aktif katkısı olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkartmak ve aktif katkısı olmadığı hâlde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek (ÜAK, 2001; 2019; YÖK, 2012; 2016) şeklinde tanımlanabilir. Aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek (YÖK, 2014) ve yazar sıralamasını uygun olmayan bir biçimde düzenlemek de (TÜBİTAK, 2018) haksız yazarlık ile ilgilidir.

Haksız yazarlık uygulamalarını, belki karikatürize etmek, belki de gündeme getirerek protesto etmek isteyen ünlü immünolog P. Matzinger, G. Mirkwood ile birlikte 1978 yılında bir makale yayınlamıştır. Yazarlardan P. Matzinger bilinen bir yazardır, ancak ikinci yazar olan G. Mirkwood'un kim olduğu bilinmemektedir. Daha sonra Matzinger ikinci yazar olan Mirkwood'un köpeği olduğunu açıklamıştır. Bunun üzerine derginin editörü bundan böyle dergisinde Matzinger'in yazılarını yayınlamayacağını açıklamıştır. Matzinger, köpeğinin hafta sonları kendisi ile birlikte laboratuvara gelerek çalışmalarına destek olduğunu, oysa birçok ortak yazarın hiçbir katkısı olmadığı halde makalelerde yer aldığını, hak edilmemiş yazarlığı karikatürize etmek için bu davranışta bulunduğunu ifade etmiştir (Yılmaz, 2012; 2015).

Committee on Publication Ethics'e (COPE) göre en sık yaşanan yanıltma tipleri arasında yazarlık ihlalleri (n=26), duplikasyon/mükerrer yayından (n=58) sonra en sık rastlanan etik dışı davranıştır (Ruacan, 2009). COPE (2014) yazarlık hakkı ya da haksız yazarlık uygulamaları ile ilgili başvuruların genel olarak dört başlıkta toplandığını belirtmiştir: 1) Yazar olmayı hak ettikleri halde dâhil edilmeyenler, 2) rızaları olmaksızın yazar olarak dâhil edilen kişiler; 3) yazar olmayı kabul eden ancak bir şeyler ters gittiğinde (örneğin makalenin bütünlüğüyle ilgili bir sorun ortaya çıkması durumunda) sorumluluktan kaçan kişiler ve 4) çoklu yazarlık konusundaki kafa karışıklığı.

Uluslararası alanyazında haksız yazarlık ile ilgili araştırmalar genel olarak haksız yazarlık türleri olan onursal yazarlık, hayalet yazarlık, hediye yazarlık ve konuk yazarlık (da Silva ve Dobranszki, 2016; Lissoni ve Montobbio, 2015; Marusic vd., 2011; Mowatt vd., 2002; Ngai vd., 2005; Pruschak ve Hopp, 2022) gibi daha spesifik konulara odaklanmıştır. Marusic vd. (2011) çeşitli alanlardan yazarlık tanımlarını ve yazar katkılarını inceleyen 123 makalenin (1993-2010) meta-analizinde, yazarlıkla ilgili etik sorunların sıklığının diğer etik sorunların sıklığından 10 kat daha fazla olduğunu bildirmiştir. Pruschak ve Hopp (2022) dünyanın dört bir yanından 2222 sosyal bilimciye bir anket uygulamış ve sosyal bilimlerde hayalet ve onursal yazarlık gibi haksız yazarlık uygulamalarının sıklıkla ortaya çıktığını belirlemiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmalarda bilimsel araştırma ve yayın etiği konusundaki en önemli sorunlardan birinin yazarlık hakları ve haksız yazarlık ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Erdem (2006) tarafından yapılan bir araştırmaya katılan öğretim üyelerinin az bir kesimi (%22) yazarlar ve sıralanışı konusunda etik kurallara dikkat edildiğine inandıklarını; %75’inin ise çok yazarlı bilimsel çalışmalarda etik ihlallere tanık olduklarını ifade etmiştir. Araştırmada en önemli etik problem hiç katkısı olmayan kişilerin isimlerinin yazılması olarak görülmüştür. Ruacan’ın (2009) aktardığına göre, 2006 yılında doçentlik sınavı etik komisyonu tarafından etik ihlal saptanan 30 dosya arasında, haksız yazarlık önemli bir yer tutmaktadır. Aydın, Demirkasımoğlu ve Alkın’ın (2011) araştırmasına göre öğretim üyeleri (n=387) üniversite ortamında en sık karşılaşılan bilimsel yanılma biçiminin, yazarlık haklarının ihlali olduğunu düşünmektedir. Akademik Mobbing ve Akademik Etik Saha Çalışması (Öğretim Elemanları Sendikası-ÖGESEN, 2018) adlı araştırmada, katılımcıların (1890 akademisyen) %74’ü çalışmaların sonuçlarına katkısı olmasa bile diğer akademisyenlerin haksız yazar olarak eklendiğini belirtmiştir. Görüldüğü gibi, aradan geçen zamana rağmen bulgulardaki benzerlikler devam etmekte ve üniversitelerdeki en önemli sorunlardan biri haksız yazarlık uygulamaları olmaktadır.

Türkiye’de haksız yazarlık konusu yasal metinlerde ve etik ilkelerde sıklıkla yer almasına rağmen konu ile ilgili az sayıda araştırma yapılmıştır (Aydın, Demirkasımoğlu ve Alkın, 2011; Erdem, 2006; ÖGESEN, 2018). Bu araştırmalarda etik dışı davranışlar ya da akademik etik ilkeler genel olarak ele alınmıştır. Türkiye’de doğrudan haksız yazarlık konusunu ya da türlerini ele alan herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu çalışma hem konu ile ilgili araştırma eksikliğinin giderilmesi hem de haksız yazarlık uygulamalarının hangi bağlamlarda geliştiğinin belirlenmesi açısından katkı sunacaktır. Tespit edilen noktalar haksız yazarlık uygulamalarının engellenmesine dönük politikalara yol gösterebilir. Bu bağlamda bu çalışmada,

akademisyenlerin haksız yazarlık uygulamaları ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Akademisyenlerin yüksek lisans ve doktora eğitimi sırasında bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim alma durumu nasıldır?
2. Akademisyenlerin yaptıkları yayınlarda herhangi birini hak etmediği halde yazarlar arasına ekleme durumu nasıldır ve sebepleri nelerdir?
3. Akademisyenlerin hak etmediği halde yazarlar arasına eklenme durumu nasıldır ve sebepleri nelerdir?
4. Akademisyenlerin haksız yazarlık ile ilgili bilgi durumu nasıldır?
5. Akademisyenlere göre alanlarındaki çok yazarlı çalışmalarda yazar sırası belirlenirken hangi ölçütler kullanılmaktadır?
6. Akademisyenlere göre alanlarında haksız yazarlık uygulamaları yaşanmakta mıdır?
7. Akademisyenlere göre alanlarında hangi haksız yazarlık biçimleri yaşanmaktadır?
8. Akademisyenlere göre alanlarındaki haksız yazarlık uygulamalarının sebepleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmada temel nitel araştırma deseni (Merriam ve Tisdell, 2016) kullanılmıştır. Çünkü araştırmada, bilimsel araştırmalarda haksız yazarlık olgusu yorumlamacı bir bakış açısıyla analiz edilmeye ve alanlara göre karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmada araştırmanın yürütüleceği alanların belirlenmesi için maksimum çeşitlilik örnekleme (Patton, 2001) kullanılmıştır. Bu örnekleme stratejisi benzeşik olmayan kişilerin ya da durumların araştırma sürecine katılmasını olanaklı kılmaktadır. Böylece araştırmacı, araştırma için önemli olan çeşitlilik alanlarındaki benzer ya da farklı yönleri sistematik bir şekilde inceleyebilmektedir. Bu araştırmadaki çeşitlilik alanlarını “farklı akademik alanlar” (eğitim bilimleri/öğretmen yetiştirme, fen bilimleri, mühendislik bilimleri, sosyal bilimler, spor bilimleri) ve unvanlar (Prof. Dr., Doç. Dr., Dr. Öğr. Üyesi, Arş. Gör.) oluşturmuştur. Buna göre, her bir alanda her bir unvandan en az ikişer olmak üzere 3'er kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak veri toplama sürecinde birçok zorluk yaşanmış ve eğitim bilimleri/öğretmen yetiştirme alanından (Eğitim Programları ve Öğretim, Eğitim Yönetimi,

Ölçme-Değerlendirme, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Türkçe Eğitimi, Fen Bilgisi Eğitimi) 11, fen bilimleri (Biyoloji, Fizik, Kimya, Matematik) alanından 6, mühendislik bilimleri (Makine Mühendisliği, Maden Mühendisliği, Elektrik-Elektronik Mühendisliği) alanından 6, sosyal bilimler (İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, İlahiyat, Tarih, Sosyoloji, Türk Dili ve Edebiyatı) alanından 17 ve spor bilimleri (Antrenörlük, Beden Eğitimi ve Spor, Spor Yöneticiliği) alanından 9 kişi olmak üzere toplam 49 kişiye ulaşılabilmektedir. Katılımcıların 20'si profesör doktor, 13'ü doçent doktor, 11'i doktor öğretim üyesi, 5'i araştırma görevlisidir. Araştırma görevlisi olarak görev yapan katılımcıların belirli bir yayın tecrübesine sahip olmasına dikkat edilmiştir. Yayın tecrübesini belirlemek için e-posta gönderilecek kişilerin özgeçmişleri web sayfalarından incelenmiştir. Bu yüzden mümkün olduğu kadar doktora derecesini almış kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu word dosyası olarak kişilerin e-posta adreslerine gönderilmiş ve görüşmelerini yazmaları istenmiştir. Katılımcılara görüşleri için bir sınır konulmamış, istedikleri kadar yazabilecekleri belirtilmiştir. Formda çeşitli kişisel bilgilerin yanı sıra 6 açık uçlu soruya yer verilmiştir. Araştırma sorularının oluşturulması için ilgili alanyazındaki çalışmalar, özellikle de araştırmaya dayalı çalışmalarda kullanılan sorular incelenmiştir. Hazırlanan sorularla ilgili olarak 2'si ölçme-değerlendirme, 2'si eğitim bilimleri, 2'si fen bilimleri alanlarında çalışan akademisyenin görüşü alınmıştır. Akademisyenlerden gelen öneriler doğrultusunda sorular düzenlenmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

E-posta gönderilen birçok kişi cevap vermediği için veri toplama süreci yaklaşık altı ay sürmüştür. Görüşme formu iki sayfadan oluştuğu için toplamda 98 sayfadan oluşan bir dosya oluşmuştur. Bu 98 sayfanın 49 sayfasında kişisel ve tanımlayıcı bilgiler, 49 sayfasında ise sorulan sorulara verilen cevaplar yer almaktadır. Katılımcıların sorulara verdiği cevaplar bir araya getirilmiş, her bir sorunun altında birleştirilmiş ve daha sonra analiz edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz (Yıldırım ve Şimşek, 2011) ve geleneksel içerik analizi (Hsieh ve Shannon, 2005) kullanılmıştır. Betimsel analiz önceden belirlenmiş bir çerçeveye bağlı olarak nitel verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve tanımlanan bulguların yorumlanması adımlarını içeren analiz yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Geleneksel içerik analizi ise, temaların, kategorilerin ve

bunların adlarının verilerden akmasına izin veren bir yöntemdir. İçerik analizinde geleneksel yaklaşımın avantajı, önyargılı kategoriler veya kuramsal bakış açıları yerine katılımcılardan doğrudan bilgi elde edilmesidir (Hsieh ve Shannon, 2005). İçerik analizi kısmının birinci aşamasında, görüşme formunda yer alan sorulardan hareketle veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu yolla görüşme formu soruları tema olarak kullanılmış ve verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiştir. İkinci aşamada, oluşturulmuş olan çerçeveye dayalı olarak veriler okunmuş ve düzenlenmiştir. Bu aşamada verilerin anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilmesine çalışılmıştır. Üçüncü aşamada, düzenlenmiş olan veriler tanımlanmış ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılara başvurulmuştur. Dördüncü aşamada ise tanımlanmış olan bulgular ilişkilendirilmiş ve açıklanmıştır. Nitel analizler elle yapılmış, herhangi bir program kullanılmamıştır.

Araştırma sürecinin geçerliğini sağlamak için katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmış ve sonuçlar bunlara dayalı olarak açıklanmıştır. Güvenirlik için araştırma süreci ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Araştırmanın inandırıcılığı kapsamında yapılan çalışmalara aşağıda yer verilmiştir:

- Katılımcı çeşitliliğini sağlamak amacıyla farklı alanlardan ve unvanlardan 49 akademisyenden veri elde edilmiştir.
- Çalışma sırasında elde edilen veriler birbirleriyle karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır.
- *Aktarılabilirlik* için veri analizi sonucu elde edilen kategorilerde katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.
- *Tutarlılık* için araştırma konusunda derin bilgiye sahip olan ve nitel araştırma konusunda uzman olan araştırmacılardan bu araştırmayı incelemeleri istenmiş, onların öneri ve eleştirileri dikkate alınmıştır.
- *Teyit edilebilirlik* için araştırmanın başından sonuna kadar yapılan tüm veriler saklanmış ve gerektiğinde incelemeye sunulmak üzere muhafaza edilmiştir.

Bulgular

Bu kısımda ilk önce katılımcıların yüksek lisans ve doktora eğitimi sırasında bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim alma durumları, yaptıkları yayınlarda herhangi birini hak etmediği halde yazarlar arasına ekleme durumları ve sebepleri ile hak etmediği halde yazarlar arasına eklenme durumlara

rı ve sebepleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra katılımcıların haksız yazarlık ile ilgili bilgi durumu, çok yazarlı çalışmalarda yazar sırası belirlenirken kullanılan ölçütler, haksız yazarlık uygulamalarının yaşanma durumu, yaşanan haksız yazarlık biçimleri ve yaşanan haksız yazarlık uygulamalarının sebepleri gibi konulardaki görüşlerine yer verilmiştir. Tablo 1’de katılımcıların yüksek lisans ve doktora eğitimi sırasında bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim alma durumları ile ilgili bulgular bulunmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimi Sırasında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği ile İlgili Herhangi Bir Ders ya da Eğitim Alma Durumları

	Eğitim Bilimleri / Öğretmen Yetiştirme (f=11)		Fen Bilimleri (f=6)		Mühendislik Bilimleri (f=6)		Sosyal Bilimler (f=17)		Spor Bilimleri (f=9)		Toplam (f=49)	
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H
Yüksek lisans eğitiminiz sırasında bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim aldınız mı?	5	6	2	4	2	4	6	11	7	2	22	27
Doktora eğitiminiz sırasında bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim aldınız mı?	9	2	2	4	2	4	5	12	6	3	24	25

Tablo 1’de de görüldüğü gibi katılımcıların yarıdan fazlası hem yüksek lisans (f=27) hem de doktora düzeyinde (f=25) bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim almamıştır. Bu konu ile ilgili olarak bir katılımcı *yetersiz etik eğitime (K24-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme)* vurgu yaparken, başka bir katılımcı *akademisyenlerin yetiştirme süreçlerine (K20-Sosyal Bilimler)* vurgu

yapmıştır. Daha sonra katılımcılara “Bugüne kadar yaptığınız yayınlarda herhangi birini hak etmediği halde yazarlar arasına eklediniz mi?” sorusu sorulmuştur. Alınan cevapların dağılımına Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaptıkları Yayınlarda Herhangi Birini Hak Etmediği Halde Yazarlar Arasına Ekleme Durumları

	Eğitim Bilimleri / Öğretmen Yetiştirme (f=11)		Fen Bilimleri (f=6)		Mühendislik Bilimleri (f=6)		Sosyal Bilimler (f=17)		Spor Bilimleri (f=9)		Toplam (f=49)	
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H
Soru	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H
Bugüne kadar yaptığınız yayınlarda herhangi birini hak etmediği halde yazarlar arasına eklediniz mi?	6	5	2	4	3	3	2	15	3	6	16	33

Katılımcıların büyük bir kısmı (f=33) bugüne kadar yaptığı yayınlarda herhangi birini hak etmediği halde yazarlar arasına eklemeyemediğini belirtmesine rağmen, eklediğini (f=16) belirtenler de vardır. Herhangi birini hak etmediği halde yazarlar arasına eklediğini belirten kişilere ekledikleri kişilerin unvanları sorulmuş ve şu sonuçlar elde edilmiştir: 6 profesör, 5 doçent, 3 doktor öğretim üyesi, 1 araştırma görevlisi, 1 uzman/teknisyen. Daha sonra katılımcılara ekledikleri kişiyi neden eklediklerini açıklamaları istenmiştir. Elde edilen cevaplardan “Bölüm Başkanı/Danışman (f=8), Kişisel İlişkiler (f=7) ve Diğer (f=1)” olmak üzere 3 tema oluşmuştur. Katılımcıların Bölüm Başkanı/Danışman temasında verdiği bazı cevaplar şunlardır:

Amirim konumunda çalışan kişinin talebi üzerine. Eklemeseydim sonraki süreçlerde mobbinge uğrayacaktım (Eklenen kişi: Prof. Dr. Ekleyen kişi: Dr. Öğr. Üyesi K11-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Doktora danışmanım olduğu için (Eklenen kişi: Prof. Dr. Ekleyen kişi: Doç. Dr. K41-Fen Bilimleri).

Ortak çalışma yaptığımız bir grup vardı. Normalde o gruptan 1 kişiyi eklememiz gerekiyordu. Ancak grubun danışmanı hiç emeği olmayan kişileri de yazdı (Eklenen kişi: Prof. Dr. Ekleyen kişi: Doç. Dr. K37-Mühendislik Bilimleri).

Kendisi hocam olduğu için çalışmaya emek vermemiş olsa da eklemek zorunda kaldım (Eklenen kişi: Doç. Dr. Ekleyen kişi: Arş. Gör. K1-Spor Bilimleri).

Bölüm Başkanı/Danışman temasında verilen örnekler genel olarak bölüm başkanlığı ve danışmanlık gibi formal ilişkileri örneklemiş olsa da işin özü itibariyle bu örnekler kişisel ilişkileri ve ilişkisel kültürü de akla getirmektedir. İlişkisel kültürün ön planda olduğu üniversite kültüründe yayınlarda kişisel ilişkiler ön plana çıkmaktadır. Aşağıdaki alıntılar bu durumu çok güzel bir şekilde örneklemektedir:

Tanıdığım bir editörün ricası üzerine birini yazar olarak eklemiştim (Eklenen kişi: Prof. Dr. Ekleyen kişi: Dr. Öğr. Üyesi K24-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Eklediğim kişi doçentlik süreci ve/veya atanma için yayına ihtiyaç duyduğunu belirtmişti (Eklenen kişi: Doç. Dr. Ekleyen kişi: Prof. Dr. K19-Sosyal Bilimler).

Oda beni bir makaleye ekleyecekti ama eklemedi (Eklenen kişi: Dr. Öğr. Üyesi Ekleyen kişi: Prof. Dr. K36-Mühendislik Bilimleri).

Doçentlik sürecinde puan alabilmesi için, yardımlaşma amacıyla çalışmaya ekledim (Eklenen kişi: Dr. Öğr. Üyesi Ekleyen kişi: Prof. Dr. K6-Spor Bilimleri).

İkili ilişkiler temasında yapılan alıntılar göstermektedir ki eklenen ve ekleyen kişiler farklı unvanlardan olabilmektedir. İkili ilişkiler teması ile ilgili olarak bir katılımcı bu tür eylemlerin genellikle "...arkadaşlık ilişkileri, koruma içgüdüsü, uzayan kol bizden olsun anlayışı, erken doçent olsun bizim de desteğimiz olsun anlayışı (K25-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme)" ile yapıldığını belirtmiştir. Katılımcının vurguladığı "uzayan kol bizden olsun" anlayışı tam olarak bir ilişkisel kültür düşüncesidir.

Katılımcılara "Bugüne kadar yaptığımız yayınlarda hak etmediğiniz halde yazarlar arasına eklendiniz mi?" sorusu da sorulmuştur. Yanıtların dağılımına Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Hak Etmediği Halde Yazarlar Arasına Eklenme Durumları

E=Evet H=Hayır	Eğitim Bilimleri/ Öğretmen Yetiştirme (f=11)		Fen Bilimleri (f=6)		Mühendislik Bilimleri (f=6)		Sosyal Bilimler (f=17)		Spor Bilimleri (f=9)		Toplam (f=49)	
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H
Bugüne kadar yaptığınız yayınlarda hak etmediğiniz halde yazarlar arasına eklediniz mi?	0	11	2	4	0	6	0	17	3	6	5	44

Katılımcıların büyük bir kısmı (f=44) bugüne kadar yaptığı yayınlarda hak etmediği halde yazarlar arasına eklenmediğini belirtirken, sadece 5 kişi eklendiğini belirtmiştir. Hak etmediği halde yazarlar arasına eklenen kişiler ve ekleyen kişiler ile ilgili alıntılar şunlardır:

Daha önce yapılan benzer yardımlara karşılık olarak eklendim (Eklenen kişi: Prof. Dr. Ekleyen kişi: Dr. Öğr. Üyesi K6-Spor Bilimleri).

Puan amaçlı eklendim (Eklenen kişi: Doç. Dr. Ekleyen kişi: Dr. Öğr. Üyesi K8-Spor Bilimleri).

Çalışmaya ismimin dâhil edildiğini bilmiyordum. Yayıyı görünce bilgim oldu. Neden böyle bir şey yapıldığını sordum. "Sen de yayınlara bizi yazarsın" şeklinde bir cevap aldım. Karşılıklı yazarlık beklentisi içinde yapıldığını fark ettim (Eklenen kişi: Doç. Dr. Ekleyen kişi: Doç. Dr. K9-Spor Bilimleri).

Alıntılarda da görüldüğü gibi katılımcılar daha çok akademik yükselme sürecindeki puan ihtiyacından dolayı eklenmiştir.

Akademisyenlerin Haksız Yazarlık ile İlgili Bilgi Durumu

Katılımcılara sorulan "Haksız yazarlık olarak adlandırılan davranış ile ilgili bilginiz var mı? Size göre haksız yazarlık nedir?" sorusuna verilen yanıtlar sonucunda "bilgim var (f=42) ve yüzeysel bilgim var (f=7)" şeklinde 2 tema oluşmuştur. Bilgim var temasında verilen yanıtlarda genel olarak haksız yazarlık için "bir çalışmaya yeterli düzeyde katkı yapmama" durumuna vurgu yapılmıştır:

Yayın planlama, hazırlama, uygulama, değerlendirme ve yayınlama aşamalarında hiçbir katkısı olmayan kişilerin yazar olarak makalede isminin bulunması (K12-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Bana göre haksız yazarlık, herhangi bir bilimsel çalışmanın veri toplama, analiz, yorumlama ve değerlendirme süreçlerine katkıda bulunmadığı halde, yazarlar arasında yer almasıdır (K20-Sosyal Bilimler).

İlgili çalışmaya hiçbir emeği ve katkısı olmadığı halde yayına kişinin isminin yazılması olarak düşünüyorum (K42-Fen Bilimleri).

Haksız yazarlık, çalışmaya önemli bir katkısı olmamasına rağmen yer almaktır (K38-Mühendislik Bilimleri).

Haksız yazarlık; çalışmanın hiçbir aşamasında, herhangi bir katkısı olmadığı halde çalışmanın yazarları arasına eklenme durumudur (K6-Spor Bilimleri).

Burada yapılan alıntılara ve verilen yanıtlara göre katılımcıların önemli bir kısmının haksız yazarlık ile ilgili bilgisinin eksik olduğu söylenebilir. Çünkü haksız yazarlık genel olarak “aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gereksiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek” (YÖK, 2016) şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak bazı katılımcılar (f=7) katkısı olan kişilerin yazarlar arasından çıkarılmasına da vurgu yapmıştır:

Araştırmacının anlamlı ve yeterli düzeyde katkı sağlamadığı bir çalışmada isminin yer alması ya da anlamlı ve yeterli düzeyde katkı sağladığı bir çalışmada isminin yer alması (K11-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Haksız yazarlığı; çalışmaya bir katkısı olmamasına rağmen çalışmada adının yer alması, çalışmayı üreten kişinin çalışmada adının yer almaması, katkı düzeyleri gözetilmeden yazar sıralaması yapılması olarak tanımlamak mümkündür (K35-Sosyal Bilimler).

Çalışmaya katkısı olmamasına rağmen çalışmaya dâhil edilmesi ve çalışmaya katkısı olmasına rağmen çalışmaya dâhil edilmemesinin haksız yazarlık olduğunu düşünüyorum (K1-Spor Bilimleri).

Bazı katılımcılar ise haksız yazarlık ile ilgili olarak yüzeysel ya da çok genel (f=7) bir bilgisini olduğunu vurgulamıştır:

Çevremden aldığım duyular doğrultusunda bilgi sahibiyim (K17-Sosyal Bilimler). Çok genel bir bilgim var... (K29-Sosyal Bilimler).

Haksız yazarlık hakkında “terim olarak” bilgim var. Ancak, bu bölümün başında sıralandığı ve açıklandığı şekliyle ayrıntılı bir bilgim yoktu. Basitçe düşündüğümde, haksız

yazarlığı, yayına dönüşecek/dönüşmüş çalışmalara hiçbir şekilde katkısı olmayan (deneysel destek, yazım desteği vb.) isimlerin yayında yer alması olarak tanımlayabilirim (K16-Fen Bilimleri).

Haksız yazarlık konusunda daha önce bilgim vardı ancak hangi türlere dâhil olduğu konusunda bilgim yoktu (K4-Spor Bilimleri). Evet, bilgim vardı. Ancak bu görüşme formunu görene kadar, bu kadar ayrıntılı düşünmemiştim. Bu şekilde tanımlamaların yapılması bana büyük katkı sağladı (K9-Spor Bilimleri).

Alıntılarda da görüldüğü gibi yüzeysel ya da çok genel bilgisi olan katılımcıların da haksız yazarlık ile ilgili temel düzeyde bir bilgisi vardır. Bu durum Türkiye’de araştırma, yayın, atama-yükseltme, üniversite kültürü, akademisyenlik ve akademik tutum gibi süreçler açısından irdelenmesi gereken bir durumdur.

Çok Yazarlı Çalışmalarda Yazar Sırası Belirlenirken Kullanılan Ölçütler Hakkında Katılımcı Görüşleri

Katılımcıların, çok yazarlı çalışmalarda yazar sırası belirlenirken kullanılan ölçütler hakkındaki görüşleri “katkı (f=49)” temasında toplanmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan bütün alanlarda, araştırmaya sağlanan katkı oranında baştan sona doğru sıralama yapıldığı vurgulanmıştır. Bir katılımcı daha açık bir şekilde “Yazar sırasını çalışmanın tasarlanma, uygulama ve yazım süreçlerindeki katkı düzeyine göre (K6-Spor Bilimleri)” belirlediğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar ise yazar sırasının belirlenmesinde katkıya vurgu yaparken unvana (f=8) göre sıralama yapıldığını da belirtmiştir:

Çok yazarlı çalışmalarda genellikle yazarların yayına yaptıkları katkıya göre sıralanmaktadır. Ancak bazı çok yazarlı çalışmalarda buna değil de akademik unvana bakıldığını da gördüm (K14-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Yazarların yayına yapmış oldukları katkı düzeyine göre belirlenmektedir. En çok katkı sağlayan 1. yazar, diğerleri katkı düzeyine göre sıralanıyor. Ancak zaman zaman öğretim elemanlarının unvanlarına göre unvanı daha yüksek olanı ilk sıraya yazma gibi durumlarla da karşılaşabiliyor (K19-Sosyal Bilimler). Unvan sırası, kıdem, katkı düzeyi (K34-Sosyal Bilimler).

Genellikle, akademik unvanlar daha çok belirleyici olabiliyor. Bunun yanında çalışmanın konusunu, yöntemini belirleyen ve veri toplama işlemine en çok katkı sağlayan ilk sıralarda yer alırken, bulgular ve tartışma sonucu yazan ve literatür taraması yapan kişiler sırası ile yazılıyor (K9-Spor Bilimleri).

Katılımcılar genel olarak katkıya göre yazar sırasının belirlendiğini ancak bazı çalışmalarda unvanın daha belirleyici olabildiğini belirtmiştir. Buna göre katılımcıların yazar sırasının belirlenmesi konusundaki temel ilke olan “katkı düzeyi” ilkesini bildikleri söylenebilir. Ancak özellikle bazı katılımcıların (K34, K49-Sosyal

Bilimler) katkı düzeyini üçüncü sıraya yazması ya da akademik unvanların daha çok belirleyici olduğunu (K9-Spor Bilimleri; K43-Fen Bilimleri) vurgulaması da üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Konu ile ilgili olarak bir katılımcının “Yaygın olarak yazarların akademik unvanı, eşit unvanlılar arasında ise tecrübe sıralamayı belirler. Bir araştırma görevlisinin bir doçent veya profesörden *önce sıralandığına rastlamadım (K22-Sosyal Bilimler)*” şeklindeki görüşü de bunu doğrular niteliktedir.

Yazar sırasının belirlenmesinde katkıya vurgu yapan katılımcılar arasında Fen Bilimleri ve Mühendislik Bilimleri alanında çalışan akademisyenler “deneysel çalışmalara ve laboratuvar çalışmalarına” vurgu yapmıştır:

Deneysel çalışmaya ve bununla ilgili analiz işlemlerine en çok katkı sağlayan kişiden başlayarak sıralama gerçekleştiriyoruz (K15-Fen Bilimleri).

Alanımızda, çalışmanın asıl sahibi, çalışmanın deneysel sürecini laboratuvarında bizzat yürüten kişidir. Bu kişi yüksek lisans veya doktora öğrencisi olabilir. Dolayısıyla yayın yapıldığı takdirde ilk sırada yer alır. Eğer süreçte destek alınan (deneysel anlamda çalışmaya katkı sunan) isimler var ise birinci sıranın ardında yer alır. Danışman (çalışmanın fikir sahibi, deneysel aşamayı kontrol eden, çalışmayı yönlendiren) son sırada yer alır (K16-Fen Bilimleri).

Laboratuvar çalışmalarını yapan kişiler çalışma yüzdelerine göre sıralanır (K39-Fen Bilimleri).

Laboratuvar çalışmalarını yapan kişiler çalışma yüzdelerine göre sıralanır. Genelde deneysel çalışmayı yapan öğrenciler (Yüksek Lisans/Doktora) ilk sıralara yazılır. Danışman hoca en son olur (K37-Mühendislik Bilimleri).

Fen Bilimleri ve Mühendislik Bilimleri alanlarında yapılan araştırmaların odağında laboratuvar ortamında yapılan deneysel çalışmalar bulunduğundan katılımcılar özellikle deneysel çalışmalara vurgu yapmıştır. Fen Bilimleri alanından bir katılımcı laboratuvar ortamında yapılan deneysel çalışmalar ile ilgili olarak laboratuvar ya da analiz imkânlarına vurgu yapmıştır:

... Alanımız Fen Bilimleri (Temel Bilimler) olduğu için bu alanlardan farklı kişilerle disiplinler arası çalışmalar yürütülmektedir. Neticede, farklı bölümlerin farklı laboratuvar imkânları, teknik ve teorik bilgi desteği, elde edilen sonuçların yorumlanması gibi farklı yardımları söz konusu olmaktadır. Genelde de beklenti, bu tür yardımları yapan araştırmacıların yayın aşamasında isimlerinin yayında yer alması doğrultusundadır. Tabi ki bunu talep etmeyen ve bunu açıkça dile getiren araştırmacılar da vardır (K16-Fen Bilimleri).

Bu durum Fen Bilimleri ve Mühendislik Bilimleri alanlarında yaygın bir durumdur. Özellikle belirli analizleri yaptırmak için farklı kurumlarda çalışan kişilere başvurulabilmektedir. Bu durumda analizi yapan kişinin isminin eklenmesi temel

bir haksız yazarlık uygulaması gibi görünse de bu alanlarda çalışan kişiler, analizi yapan kişilerin isimlerinin yazılması gerektiğini belirtmektedir.

Akademisyenlere Göre Alanlarında Haksız Yazarlık Uygulamalarının Yaşanma Durumu

Katılımcıların alanlarında haksız yazarlık uygulamalarının yaşanma durumu ile ilgili görüşleri “evet (f=28), az da olsa evet (f=15), yaygın değil (f=4) ve konuyla ilgili bilgim yok (f=2)” temalarında toplanmıştır. Alanlarında haksız yazarlık uygulamalarının yaşanma durumuna “evet (f=28)” cevabını veren katılımcıların görüşleri:

Sosyal bilimler alanında yayınlanan bütün makalelerin ortalama %75'inin haksız yazarlık ve etik dışı yayınlardan oluştuğuna inanıyorum (K12-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Pek çok kendini akademisyen olduğunu ileri süren kişi de haksız yazarlık durumu olduğu düşünüyorum (K18-Sosyal Bilimler). Gözlemlerime göre İİBF'lerin anabilim dallarında, eğitim bilimleri alanlarında ve fen alanlarında (kimya vs.) haksız yazarlık sıkça yaşanıyor. Yani 2-3 hadi neyse (aklınızın ermediği alana ilişkin özel durumlar olabilir) ama 5 yazarlı çalışmalar bana hep tuhaf gelmiştir (K21-Sosyal Bilimler).

Çok fazla var. Yaygınlık gittikçe de artıyor (K3-Spor Bilimleri).

Yukarıda görüşlerine yer verilen katılımcılar haksız yazarlık uygulamalarının yaygın olduğunu belirtirken, bazı katılımcılar ise “az da olsa evet (f=15)” yanıtı vermiştir. “Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme, Sosyal Bilimler, Spor Bilimleri ve Mühendislik Bilimleri alanlarındaki katılımcılar hem yaygın olduğu hem de az da olsa var olduğu yönünde görüş bildirirken, Fen Bilimleri alanındaki katılımcılar az da olsa var olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Haksız yazarlık uygulamalarının “yaygın olmadığını (f=4) ya da konuyla ilgili bilgisinin olmadığını (f=2)” belirten bazı katılımcılar da vardır.

Akademisyenlere Göre Alanlarında Yaşanan Haksız Yazarlık Biçimleri

Görüşme formunun ilk kısmında alanyazındaki bazı haksız yazarlık biçimleri olarak, onursal yazarlık, hayali (sanal veya gölge) yazarlık, armağan konuk yazarlık ve karşılıklı yazarlık kavramları tanımlanmıştır. Katılımcılara göre alanlarında haksız yazarlık biçimi olarak en çok “karşılıklı yazarlık (f=29), armağan konuk yazarlık (f=23), onursal yazarlık (f=17) ve hayali yazarlık (f=7)” biçimleri yaşanmaktadır. Haksız yazarlık biçimlerinin hepsinin yaşandığını (f=6) düşünenler de bulunmaktadır.

En sık kullanılanın ders hocasının dersten geçirmek için özellikle lisansüstü öğrencilerine yayın yaptırmaması ve çalışmaya kendi adını verdirmesi yani onursal yazarlık olduğunu düşünüyorum (K23-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Armağan Konuk Yazarlık ve Karşılıklı Yazarlık biçimlerinin yaygın olduğunu düşünüyorum. Özellikle danışman hocaların kendileri ile birlikte çalışan doktora öğrencilerine baskı kurarak çalışmaya hiçbir katkısı olmamış diğer araştırma görevlilerini bu tür yayınlara eklediği durumlar mevcuttur (K28-Sosyal Bilimler).

Alana özgü bir durum olduğunu söyleyemem ancak onursal yazarlık durumunun yaygın olduğunu düşünüyorum. Bilhassa alanda prestijli hocaların belli pragmatik gerekçelerle çalışmalara isimlerinin eklendiğini düşünüyorum. Ayrıca tez öğrencisiyle yayın yapan danışman öğretim üyelerinin makaleye önemli bir katkısı olmamasına rağmen ilk yazar olarak çalışmada yer aldığı durumlar gözlemlerim (K35-Sosyal Bilimleri).

Yardımlaşma ve daha hızlı olmasından kaynaklı karşılıklı yazarlık tercih sebebi olabiliyor (K2-Spor Bilimleri).

Katılımcıların en çok vurgu yaptığı karşılıklı yazarlık uygulaması, kişilerin genellikle yayın sayılarını artırmak amacıyla başvurduğu bir yoldur. Bu yolda kişiler yaptıkları çalışmalara birbirlerinin isimlerini eklemekte ve yayın listelerini kabartmaktadırlar.

Akademisyenlere Göre Alanlarında Yaşanan Haksız Yazarlık Uygulamalarının Sebepleri

Katılımcıların alanlarında yaşanan haksız yazarlık uygulamalarının sebepleri ile ilgili görüşleri “sistemden kaynaklı sebepler (f=41), hızlı bir şekilde yükselme arzusu (f=23), kültürel kodlar (f=19) ve bilgi eksikliği veya normal karşılama (f=6)” olmak üzere 4 temada toplanmıştır.

Sistemden kaynaklı sebepler (f=41) temasında öne çıkan alt temalar ise “akademik teşvik sistemi (f=18), sistemin nitelikten çok niceliği *öncelemesi* (f=15) ve yayın baskısı (f=3)” şeklindedir. Akademik teşvik sistemi ile ilgili bazı alıntılar:

Türk akademik yapısında akademik teşvik sistemi, bu konudaki yararı daha fazla tetiklemiştir (K25-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

...teşvikten yararlanma ve akademi dünyasında itibar kazanma isteği gibi sebepler gösterilebilir (K28-Sosyal Bilimler).

...akademik yükselme ve teşvik sistemlerindeki açıklar, üniversitelerin derecelendirilmesi/ sıvılaşmasındaki ölçütler ile doğrudan ilişkisi var (K20-Sosyal Bilimler).

Akademik yükselme ve teşvik için kişilerin yayına ihtiyacı olması ve karşılıklı yazılmalar (K36-Mühendislik Bilimleri).

Bana göre çok yazarlı çalışmalarda haksız yazarlık uygulamalarının sebebi yayın sayısını artırarak akademik teşvik desteğinin alınabilmesi... (K4-Spor Bilimleri).

Akademik teşvik sistemi akademisyenlerin belirli alanlardaki çalışmalarını pu-
anlayarak, bu puana göre belirli bir ücret ödenmesi esasına dayanan bir uygula-

madır. Katılımcılar bundan dolayı akademisyenlerin puanlarını artırmak amacıyla haksız yazarlık uygulamalarına yöneldiğini belirtmiştir. Akademik teşvik sistemi ile de bağlantısı olabilecek konulardan biri mevcut sistemin nitelikten daha çok niceliği öncelediği yönündedir. Bazı katılımcılar “sistemin nitelikten çok niceliği öncelmesi (f=15)” ile ilgili yanıtlar vermiştir:

...üniversitelerin atama-yükselme yönetmeliklerinin nitelikten çok niceliği özendirilmesi (K31-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Doçentlik sınavları ve kadro atamalarına ilişkin kurallar bütünü genelde niceliksel şartlara göre belirlenmekte olup akademik çalışmaların niteliksel özellikleri çoğu yerde geri planda kalmaktadır (K32-Sosyal Bilimler).

Bilimsel değerlendirmelerde nitelikten çok niceliğin isteniyor olması, teşvik ve ödüllendirilmelerde sayısal değerlerin öne çıkarılması başlıca sebeptir (K22-Sosyal Bilimler).

...bazı kriterleri tutturmak için yazarların birbirlerine olan istekleri (K39-Fen Bilimleri).

Atama kriterleri tutturmak için yazarların birbirlerine olan istekleri (K37-Mühendislik Bilimleri).

Unvan için bazı kriterlerin sağlanması (K7-Spor Bilimleri). Doçentlik başvuru sistemi, profesörlük şartlarını sağlama... (K9-Spor Bilimleri).

Sistemin nitelikten daha çok niceliği öncelmesine bağlı olarak oluşan durumlardan biri de akademisyenler üzerindeki yayın baskısıdır. Bu bağlamda bazı katılımcılar ise akademisyenler üzerindeki “yayın baskısına (f=3)” vurgu yapmışlardır. Bazı katılımcılara göre, akademisyenler üzerindeki yayın baskısının bir sonucu olarak bazı ücretli dergilerde yayın yapmaya yönelmekte ve son yıllarda artan ücretleri paylaşmak adına bir takım haksız yazarlık uygulamalarına yönelebilmektedir:

...paralı dergilerde ücretin azaltılması (K13-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Son dönemlerde dergilerin araştırmacılar tarafından talep ettiği yayın ücretlerinin yükselmesi ‘ticari ortak yazarlığı’ gibi bir durum ortaya çıkarmaya başlamıştır (K17-Sosyal Bilimler).

Alanımda çok yazarlı çalışmaların olmasının sebepleri arasında bence dergilerin open access ücretlerinin yüksek miktarda oluşu etkili olmaktadır ya da çalışma grupları oluşturularak (karşılıklı yazarlık) yapılan çalışmalarda haksız yazarlık görülebilmektedir. Ancak burada önemli olan çalışma grubundaki tüm yazarların ya da grupların çalışmaya katkı sağlaması ve alanı ile ilgili olmasıdır (K4-Spor Bilimleri).

Katılımcıların sistemden kaynaklı sebepler olarak ifade ettiği teşvik uygulaması, sistemin nitelikten çok niceliği öncelmesi ve yayın baskısı ile ilgili unsurlar sadece sistem ile ilgili değildir. Bunlarda akademisyenlerin hızlı bir şekilde yükselmek istemelerinin etkisi de vardır. Bu bağlamda katılımcılar alanlarında yaşanan haksız

yazarlık uygulamalarının sebeplerinden biri olarak akademisyenlerin “hızlı bir şekilde yükselme arzusunu (f=23)” belirtmiştir:

Kolay yoldan akademik puan ve kariyer elde etme isteği... (K12-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Yayın sayısını arttırmak ve unvan kriterlerini sağlamak (K33-Sosyal Bilimler).

Akademik yükselmede zaman kazanmak... (K20-Sosyal Bilimler).

Atama kriterleri tutturmak için yazarların birbirlerine olan istekleri (K37-Mühendislik Bilimleri).

Yayına olan ihtiyaç... (K41-Fen Bilimleri).

Gerekli olan puanları toplamak ve akademik çalışma sayısını arttırmak (K8-Spor Bilimleri).

Katılımcıların hızlı bir şekilde yükselme arzusu olarak ifade ettiği temada ortaya çıkan bir alt tema bazı “akademisyenlerin ünlü olma arzusu (f=3)” ile ilgilidir. Akademisyenlerin hızlı bir şekilde yükselme veya ünlü olma arzusuyla başvurdukları yollardan biri de “makalenin yayınlanmasını kolaylaştıracak ya da hızlandıracak bir akademisyeni makaleye ekleme” davranışıdır. Bazı katılımcılar bunu şöyle ifade etmiştir:

Bazı bilim insanlarının (özellikle H indeksi yüksek olan) uluslararası yayınları/bilim insanları tarafından tanınırlığı oldukça yüksektir. Bu kişilerin isimlerinin bulunduğu makaleler reddedilmemekte hatta etki faktörü yüksek dergilerde kolayca kabul edilmektedir. Bazı insanlar, başka bir alandaki (proje, öğrenci sağlama gibi) kendi menfaatleri/çıkarları için çalışma ile ilgisi olmayan kişileri de yayınlarına eklemektedirler (K15-Fen Bilimleri).

...ekibi ile birçok farklı alandaki bilim disiplinleri ile çalıştığını göstermek, ekibine daha çok araştırmacı çekmek için, yapılan yayınlara isim eklemek suretiyle çok fazla yayın sayısına ulaşabilme imkânının var olduğunu ifade eden araştırmacıların olduğunu üzülerek görmekteyiz (K16-Fen Bilimleri).

Belirli dergilerde yayın yapılması için gerekli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca alanda saygın hocalar ile yayın yapmak akademik süreçlerde de önemli kolaylıklar sağlayacağı için (K34-Sosyal Bilimler)

Haksız yazarlık uygulamalarının sebepleri ile ilgili olarak ortaya çıkan temaların ilgili olduğu konulardan biri de “kültürel kodlar (f=19)” ile yakından ilgilidir. Kültürel kodlar temasında genel olarak “hiyerarşik kültür (f=7); çıkar ilişkileri (f=5); arkadaşlık ilişkileri (f=5) ve informal grup ilişkileri (f=3)” alt temalarına vurgu yapılmıştır.

Hoca-öğrenci ilişkisinde hiyerarşik kaygılar (K13-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Ders hocasının baskısı... (K25-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

'Öğrencisinin çalışmasına adımı yazdırmak' söylemini sıklıkla duyuyorum. Gerçeklik ölçüsünü bilmiyorum (K22-Sosyal Bilimler).

Hoca-öğrenci ilişkisinin bir tahakküm ilişkisine dönüşmesi. Bilhassa kariyerinin başlangıcındaki bilim insanları için akademik dünyada yer alamama korkusu (K35-Sosyal Bilimler).

Akademik unvanı yüksek kişilerin, düşük kişilere baskı uygulaması (K9-Spor Bilimleri).

Kıdemli kişilere çokça saygı duyulmasından dolayı etik olmasa da saygıdan dolayı uyguladıkları şey yanlış olsa bile yapabiliyorlar (K2-Spor Bilimleri).

Haksız yazarlık uygulamalarının kültürel kodlarla ilgili bir diğer sebebi de “*çıkar ilişkileridir (f=5)*”. Bu alt temada katılımcılar şunları vurgulamıştır:

Çıkar ilişkileri... (K13-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme); katkısı olmadığı halde ahbap çavuş şeklinde çalışmalara isim yazma (K18-Sosyal Bilimler); çalışmayı üreten kişinin ileriye dönük çıkarları (K35-Sosyal Bilimler); farklı kişisel çıkar ve beklentiler... (K9-Spor Bilimleri).

Çıkar ilişkileri alt teması genellikle belirli bir menfaat amacına vurgu yaparken, bazı katılımcılar “*arkadaşlık ilişkileri (f=5)*” gibi menfaate dayanmayan ilişkilere de vurgu yapmıştır:

Başka bir uygulama doçent olmak isteyen arkadaşına yardım biçiminde vücut bulmaktadır (K13-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

...akademik hayatta bazı zorlu süreçlerde arkadaşlık ilişkileri gereği birbirlerine unvanlar arası geçiş sürecinde destek verme, yardım etme bence kabul edilebilir bir durumdur (K25-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Araştırmacının daha önce bir konuda yardımını hissettiği bir hocasını ürettiği çalışmalara ekleme (ahde vefa), haksız yazarlık uygulamalarının sebeplerindedir (K17-Sosyal Bilimler).

Hatır ve arkadaşlık (K6-Spor Bilimleri).

Arkadaşlık ilişkileri alt temasında değerlendirilebilecek konulardan biri de *akrabalık ve evlilik* vurgusudur. Bazı katılımcılar buna vurgu yapmıştır:

Akrabalık... (K41-Fen Bilimleri).

Ülkemizde aynı alanda çalışmalar yapan eşlerin, her yayınlarında birbirleriyle ortak yazar olması yeni bir haksız yazarlık biçimi olarak tanımlanabilir (K11-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Başka ilginç bir bulgu ise bazı katılımcıların haksız yazarlık uygulamalarının sebebi olarak bazı “informal grup ilişkilerini (f=3)” göstermesidir. İnformal grup ilişkileri temasında katılımcılar kişilerin üyesi oldukları “dini cemaat veya dernek gibi sosyal/dini/siyasal grubunu desteklemek” amacıyla haksız yazarlık uygulamalarına yöneltmelerini ifade etmiştir:

Akademik yükselmeye zaman kazanmak ve sosyal/dini/siyasal grubunu desteklemek (K20-Sosyal Bilimler).

Bir diğer sebebin ise bir grubun/cemaatin/derneğin vb. üyesi olmak ve üyelerin birbirini desteklemek amacıyla haksız yazarlık uyguladıkları kanaatindeyim (K23-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

...aynı sosyal grup ya da cemaate dâhil olma, siyasi nedenler (K41-Fen Bilimleri).

Yukarıda verilen alıntılar ve daha önce vurgulanan bulgular da üniversitelerde önemli bir ilişkisel kültür sorununun olduğuna işaret etmektedir. Bu tür informal grup ilişkilerinin akademik süreçlerde temel bir belirleyici olması daha büyük sorunları da getirebilir.

Haksız yazarlık sebepleri ile ilgili olarak oluşan dördüncü tema “bilgi eksikliği veya normal karşılanma (f=6)” temasıdır. Bu temada katılımcılar akademisyenlerin bu konuda bilgi sahibi olmamasına ve buna bağlı olarak da bu davranışın normal karşılanmasına vurgu yapmıştır:

...bunun bir etik ihlali olduğunun bilinmemesi (K24-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

Kavramların bilinmemesi. Kadimli kişilerden yanlış bilgiler edinilmesi ve yazarlığın haksız olup olmadığının kavranamaması (K38-Mühendislik Bilimleri).

Maalesef bu son olgu bizde son derece yaygındır. Dahası kabul görmüştür, her geçen gün daha da fazla için hale gelmektedir (K13-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme).

...haksız yazarlık uygulamalarının normalmiş gibi karşılanmasından kaynaklandığını düşünüyorum (K1-Spor Bilimleri).

Haksız yazarlık uygulamalarının bilinmemesi akademisyen yetiştirme sistemi açısından önemli bir sorundur. Ancak daha da önemlisi haksız yazarlık uygulamalarının normal karşılanması ve olağanlaşmasıdır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada akademisyenlerin haksız yazarlık uygulamaları ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda ilk önce araştırmaya katılan akademisyenlerin haksız yazarlık ile ilgili bilgi durumu ve bunu yaşama durumu tespit

edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim almamıştır. Sosyal bilimler alanından katılan sekiz katılımcının tamamı bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim almamıştır. Bazı katılımcıların da belirttiği gibi Türk yükseköğretim sisteminde bilimsel araştırma ve yayın etiği eğitimi ile ilgili önemli sorunlar bulunmaktadır (Aydın, 2006; Büyüköztürk ve Kutlu, 2006; Kansu, 1994; TÜBA, 2002). Resmi Gazetede 20.04.2016 tarihinde yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 34. maddesinin 5. fıkrasında “Bilimsel araştırma teknikleri ile araştırma ve yayın etiği konularını içeren en az bir dersin lisansüstü eğitim sırasında verilmesi zorunludur” denilmiş (YÖK, 2016b) ve 2016-2017 eğitim-öğretim yılında üniversitelerde bu dersler okutulmaya başlanmıştır. Bu uygulama, bilimsel araştırma ve yayın etiğine ilişkin farkındalık oluşturma açısından son derece yararlı bir uygulamadır.

Katılımcıların büyük bir kısmı bugüne kadar yaptığı yayınlarda herhangi birini hak etmediği halde yazarlar arasına eklememiştir. Ancak ekleyen önemli bir grup da bulunmaktadır. Bütün alanlarda bu davranışı yapan en az bir katılımcı vardır. Eklenen kişilerin çoğu profesör ve doçent unvanına sahiptir. Eklenen kişiler çoğunlukla bölüm başkanı ya da danışman olduğu için veya kişisel ilişkilerden dolayı eklenmiştir. Aslında bölüm başkanı ya da danışmanlık gibi formal ilişkilerin özünde de genellikle kişisel ilişkiler bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin çok büyük bir çoğunluğu hak etmediği halde yazarlar arasına eklenmediğini belirtmiştir. Sadece beş katılımcı eklendiğini ifade etmiştir. Katılımcılar, daha önce yapılan benzer yardımlara karşılık veya gerekli olan puan için eklendiğini ya da eklendiğinden haberdar olmadığını belirtmiştir.

Katılımcıların, hak etmediği halde başka birisini yazarlar arasına eklediğini ancak kendilerinin yazar olarak eklenmediğini belirtmesi ilginç bir sonuçtur. Çünkü iki davranış da sonuçta etik dışı davranıştır. Ancak katılımcılar ben başkalarını yazar olarak ekledim ama ben eklenmedim demeyi tercih etmiştir. Aslında bu durum eklenen kişilerin ve eklendiğini belirten kişilerin çoğunun profesör ve doçent unvanına sahip olması ile tutarlı bir sonuçtur.

Katılımcılar haksız yazarlık konusunda büyük oranda bilgi sahibidir. Katılımcıların verdiği cevaplar genel olarak, bir çalışmaya yeterli düzeyde katkı yapmama merkezlidir. Ancak haksız yazarlık sadece bir çalışmaya yeterli düzeyde katkı yapılmaması ile ilgili değildir. Katkısı olan kişilerin yazarlar arasından çıkarılması da haksız yazarlıktır. Az sayıda da olsa bazı katılımcılar buna vurgu yapmıştır. Bazı katılımcılar ise haksız yazarlık ile ilgili olarak yüzeysel ya da çok genel bir bilgisi ol-

duğunu vurgulamış ve araştırmada kullanılan görüşme formunda verilen tanımlar ile daha ayrıntılı bilgilere ulaştığını belirtmiştir.

Katılımcılar yazar sıralaması belirlenirken genel olarak makaleye katkı oranını dikkate aldıklarını belirtmiştir. Katılımcılar katkı yapma ile ilgili olarak araştırmanın tasarlanması, uygulamalara katılma ve raporlaştırma aşamalarına vurgu yapmıştır. Katkıya vurgu yapan bazı katılımcılar, yazar sırasının unvana göre belirlendiği durumların da olduğunu belirtmiş, hatta katkıya üçüncü sırada yer vermiştir. Yazar sırasının belirlenmesinde katkıya vurgu yapan katılımcılar arasında Fen Bilimleri ve Mühendislik Bilimleri alanında çalışan akademisyenler, alanlarına özgü bir durum olarak “deneysel çalışmalara ve laboratuvar çalışmalarına” vurgu yapmıştır. Fen Bilimleri alanından bir katılımcı laboratuvar ortamında yapılan deneysel çalışmalar ile ilgili olarak, teknik ve teorik bilgi desteği, elde edilen sonuçların yorumlanması gibi farklı yardımları yapan kişilerin de yazarlar arasına eklendiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların yarısından fazlası hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim almamış olmasına rağmen katılımcılar haksız yazarlık konusunda büyük oranda bilgi sahibidir. Katılımcılar bu bilgileri seminer, konferans, kitap, akademik ortam gibi başka kaynaklardan da edinmiş olabilirler. Ancak bilimsel araştırma ve yayın etiğine yönelik bir tutum geliştirilmesi açısından bilimsel araştırma ve yayın etiği dersleri son derece önemlidir ve üniversitelerde bu derslere gereken önem verilmelidir.

Haksız yazarlık uygulamaların yaşanma durumuna evet ve az da olsa evet diyenler birlikte düşünüldüğünde katılımcıların büyük bir çoğunluğu haksız yazarlık uygulamalarının yaşandığını düşünmektedir. Yaygın olmadığını ya da bilgisinin olmadığını belirten çok az sayıda katılımcı vardır. Türkiye’de daha önce yapılan araştırmalarda da haksız yazarlığın yaygın bir etik ihlal olduğu belirlenmiştir (Aydın, Demirkasımoğlu ve Alkın, 2011; Erdem, 2006; ÖGESEN, 2018; Ruacan, 2009). Bu anlamda mevcut araştırma ile daha önce yapılan araştırmaların sonuçları örtüşmektedir.

Katılımcılara göre en sık rastlanan haksız yazarlık biçimi sıra ile karşılıklı yazarlık, armağan konuk yazarlık, onursal yazarlık ve hayali yazarlıktır. En sık yaşanan haksız yazarlık biçimi olan karşılıklı yazarlık genellikle yayın sayısını artırmak amacıyla başvuru bir yoldur. Sen beni yaz, ben de seni yazayım şeklinde özetlenebilecek bir davranış olan karşılıklı yazarlıkta yazarlar birbirlerini sıra ile de yazabilmektedir. Töreci (2004) karşılıklı yazarlık ile ilgili bir örnek olayı şöyle aktarmıştır:

Okuduğum yazılarda rastlamadığım bir etik dışı davranışa bir doçentlik dosyasında rastlamıştım. Dosyada aynı dergi tarafından birkaç gün içinde 15 yayın için verilmiş kabul yazıları vardı. Bütün yayınlarda aynı 5 yazar adı ve her yazar üçer yayında birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sırada. Beş kişi protokol defterlerini açmış, her biri üçer yazı oluşturmuş. Bana biri geldi ama belli ki beş kişinin de yayın listesi 15'er yayın zenginleşmiş.

Töreci (2004) mizahi bir dil ve ironik bir bakış açısıyla bunun bilim dünyasına olağanüstü bir katkı olduğunu ve patentinin de bize ait olması gerektiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan bir akademisyen de mizahi bir dille “Bu konuda ülkemizde oldukça yaratıcı yöntemler bulunduğunu ve bunların alana katkı sağlama potansiyelinin olduğunu! Akademik teşvik peşinde dolaşan bir grup akademisyenin bir araya gelip haksız yazarlıkla ilgili yaratıcı fikirler üretebildiğini. Bu uygulamaların sayısını artırmanın mümkün olduğunu, zira bu konuda son derece yaratıcı olduğumuzu (K13-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme)” belirtmiştir.

Haksız yazarlık uygulamalarının sebepleri arasında birinci sırada yer alan sistemden kaynaklı sebepler arasındaki akademik teşvik sistemi, sistemin nitelikten çok niceliği önceleme ve yayın baskısı gibi etkenler, karşılıklı yazarlık uygulamasının yaygın olmasını da açıklamaktadır. Çünkü bu uygulamalar genel olarak nitelikten çok niceliğe önem veren uygulamalardır. Karşılıklı yazarlığı artıran unsurlardan biri de ikinci tema olarak ortaya çıkan kişilerin hızlı bir şekilde yükselme ve ünlü olma arzusudur. Katılımcılar bazı akademisyenlerin bu yolda, ücretli dergilerde makale yayınlama ücretini paylaşmak, makalenin yayınlanmasını kolaylaştırmak ya da hızlandırmak amacıyla belirli bazı akademisyenleri makalelere eklediklerini belirtmiştir. Tanınmış bir bilim insanının isminden yararlanarak çalışmanın kabul edilmesini kolaylaştırmak inancı (TÜBA, 2002) haksız yazarlık uygulamalarına sebep olabilmekte ve bu durum genellikle araştırma görevlilerinin başına gelmektedir (Günel, 2010).

Akademisyenlerin haksız yazarlık uygulamalarına yönelme sebeplerinden bir diğeri kültürel kodlar ile ilgilidir. Türk yükseköğretim sistemindeki hiyerarşik kültür, kişiler arasındaki çıkar ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri ve informal grup ilişkileri de haksız yazarlık uygulamalarına sebep olmaktadır. Hiyerarşik kültür özellikle ast durumunda bulunan kişilerin üst durumunda bulunan kişileri çalışmalarına eklemelerine sebep olmaktadır. Bu da armağan-konuk yazarlığın ikinci sırada çıkmasını açıklamaktadır. Katılımcıların hiyerarşik kültür alt temasında vurguladığı konuların temel sebeplerinden biri yükseköğretim sisteminin yapısıdır. Bu yapı içerisinde üst konumunda bulunanlar ast konumda bulunanların kadro alması veya doçentlik

sınavında başarılı olması gibi konularda belirleyici olabilmektedir. Bir katılımcının "...Bu durum bazen öğrenci ve danışmanları arasında olabilmektedir. Özellikle sosyal medyada lisansüstü öğrencilerin yakındığı konular arasında haksız yazarlık konusu da yer almaktadır (K4-Spor Bilimleri)" şeklindeki ifadesi bunu örneklemektedir. Ancak bir kişinin isminin yazarlar arasına salt araştırmannın yapıldığı laboratuvarın ya da araştırma grubunun şefi olması nedeniyle dâhil edilmesi sorunlu bir durumdur (Erzan, 2008). Bu bağlamda bir katılımcı "Kariyerinin başlangıcında olan bilim insanlarının bağımsız bir yapıda hareket etmesi sağlanmalıdır (K35-Sosyal Bilimler)" şeklinde bir öneri getirmiştir. Bölüm başkanı, öğretim üyesi, öğrenci olmak yazarlık sırasını belirlememelidir (APA, 2017).

Bu bağlamda ortaya çıkan konulardan biri de çıkar ilişkileridir. Katılımcıların, haksız yazarlık uygulamalarının sebeplerinden biri olarak gördüğü çıkar ilişkileri ve arkadaşlık ilişkileri de karşılıklı yazarlık uygulamalarını artıran sebeplerdendir. Katılımcıların sıklıkla vurguladığı arkadaşlık, hatır ve ahde vefa gibi kavramlar tamamen kültüre özgüdür ve ilişkisel kültür olarak adlandırılan bir kültürel duruma işaret etmektedir. İlişkisel kültür genel olarak, kurumlarda yürütülen iş ve işlemlerin kişisel ilişkilere dayalı olarak yürütülmesi esasına dayanmakta ve sonuçta bazı nepotik ilişkileri ve kayırmacı uygulamaları gündeme getirmektedir. Öyle ki bazı katılımcılar akraba ya da evli olmanın da haksız yazarlığa sebep olduğunu belirtmiştir. Akrabalık ve evlilik ilişkilerinin haksız yazarlık uygulamalarına sebep olarak gösterilmesi ilginçtir fakat şaşırtıcı değildir. Çünkü Türk yükseköğretim sistemi nepotik ilişkilerin yoğun yaşandığı bir sistemdir ve bu tür ilişkilerin bir sonucu olarak bazı haksız yazarlık uygulamalarının yaşanması olağandır.

Bazı katılımcılar haksız yazarlığın kültürel kodlarla ilgili sebeplerinden biri olarak bazı informal grup ilişkilerini göstermiştir. Katılımcılar informal gruplar olarak dini cemaatler veya dernekler gibi sosyal/dini/siyasal grupları ifade etmiş ve bazı akademisyenlerin bu grupları desteklemek amacıyla haksız yazarlık uygulamaları yaptığını belirtmiştir. İnci (2008) bu durumda farklı merkezlerde antlaşmalı gruplar oluşabildiğini, bir grubun yaptığı çalışmaya diğer gruptan isimlerin eklendiğini ve bu gruplaşmalarda, bilimsel araştırma ve yayın yapmanın dışındaki aidiyetlere (ideolojik, siyasi, grupsal ya da diğer) destek olmanın etken olduğunu belirtmiştir.

Haksız yazarlık sebepleri ile ilgili son tema konu ile ilgili bilgi eksikliği veya haksız yazarlığın normal karşılanması ile ilgilidir. Bazı akademisyenlerin haksız yazarlık ile ilgili bilgi eksikliği olduğunu belirtmesi, katılımcıların yarıya yakınının hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde bilimsel araştırma ve yayın etiği ile ilgili herhangi bir ders ya da eğitim almaması ile ilgili olabilir. Ayrıca katılımcıların

bir kısmının haksız yazarlık ile ilgili yüzeysel ya da çok genel bir bilgisi olduğunu vurgulaması ile de bu durum paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan bir akademisyene göre “Tüm bu uygulamalar; ülkemizde birlikte çalışma, işbirliği yapma, belli bir hedefe birlikte yürüme gibi bu yüzyılda son derece önem kazanmış yetilerin yeterince gelişmemesi ile yakından ilişkilidir (K13-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme)”. Başka bir katılımcı “Öncelikle Türk akademik yapısının ikiden fazla çoklu yazar çalışma tipine uygun olmadığını, her ne kadar öğrencilere takım çalışması, işbirlikli öğrenme, işbirliğinin önemi gibi konularda ders verilse de, bu anlayışı akademisyenlerin uygulayamadığını (K25-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme)” ifade etmiştir. Ancak işbirliği ve takım çalışması gibi beceriler son derece önemli görülmekte ve 21. yüzyıl becerileri arasında sayılmaktadır. Bu bağlamda yükseköğretim düzeyinde özellikle işbirliğine dayalı takım çalışmalarının ve buna bağlı olarak çok merkezli çalışmaların önemi giderek artmaktadır. Ancak Türkiye’deki gibi akademisyenler üzerinde oluşturulan indeksli yayın baskısı ya da fetişizmi, kişileri çeşitli etik dışı davranışlara yönlendirmekte ve farklı arayışlara itebilmektedir.

Yukarıda Türkiye özeli için yapılan açıklamalar aslında tali sebeplerdir. Haksız yazarlık, diğer etik ihlaller, kadrolaşmalar, doçentlik sürecinin sadece dosyalardaki yayınlara indirgenmesi, bazı akademisyenlerin öğrencileri yayın potansiyeli olarak görmesi gibi birçok gelişme bütün dünyada kopan ve çığ gibi gelen üniversite krizinden bağımsız değildir. Türkiye’de bundan nasibini fazlasıyla almaktadır. Üniversite düşüncesi, bilimsel tutum, bilgiye ulaşma yolları ve bilginin sınırları gibi birçok konu bir arada düşünülmeli ve çeşitli tedbirler alınmalıdır.

Daha önce yapılan araştırmalarda ve bu araştırmada elde edilen sonuçlarda da görüldüğü gibi önemli bir bilgi ve farkındalık sorunu bulunmaktadır. Bu bağlamda katılımcılar tarafından yapılan “lisans düzeyinde içeriği doğru belirlenmiş dersler açılması (K29-Sosyal Bilimler); bu konularla ilgili açıklayıcı ve kısa bir video çekilerek araştırmacıların bilgilendirilmesi (K38-Mühendislik Bilimleri) ve bilinçlendirilmesi (K14-Eğitim Bilimleri/Öğretmen Yetiştirme)” önerileri dikkate alınmalıdır. Mevcut dersler uygulamaya dayalı olarak düzenlenmelidir.

Haksız yazarlığın önüne geçme yollarından biri de çalışma başlamadan önce ve tam bir anlaşma ile yazar listesinin kararlaştırılmasıdır. Bunun için araştırmaya başlamadan önce yazarlık sıralaması yazılı bir protokol ile belirlenmelidir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın en önemli sınırlılığı veri toplama sürecinde yaşanmıştır. Haksız yazarlık, etik dışı bir davranış oldu-

ğu için mail gönderilen kişilerin çok büyük bir çoğunluğu cevap vermemiştir. Veri toplama sürecine her bir alandan 20'şer kişiye e-posta gönderilerek başlanmıştır. E-posta gönderilen kişiler, üniversitelerin web sitelerinden rastlantısal olarak seçilmiştir. Ancak hemen hemen bütün alanlardan veri toplamakta aşırı derecede zorlanılmıştır. Sağlık bilimleri alanında atılan e-postalara hiçbir cevap gelmemiş ve bu alandan veri elde edilememiştir. Sağlık bilimleri, diğer alanlara kıyasla çok yazarlı makalelerin daha fazla yayınlandığı bir alan olmasına rağmen veri toplanamaması önemli bir sınırlılıktır. Buna göre özellikle sağlık bilimleri alanını inceleyen araştırmalar yapılması önerilebilir. Haksız yazarlık uygulamalarının üniversitelerdeki hiyerarşik kültür ile ilişkisini araştıran araştırmalar yapılabilir. Politika yapıcılara ise şu öneriler getirilebilir:

- Bilimsel araştırma ve yayın etiği konusunda farkındalığı artıracak çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü katılımcılara göre haksız yazarlık uygulamalarının sebeplerinden biri de bilgi eksikliğidir.
- Çok daha büyük bir sorunun bir parçası olmakla birlikte üniversitelerdeki hiyerarşik kültürü değiştirecek düzenlemeler yapılmalıdır.
- Akademik teşvik sistemi ve atama-yükselme yönetmelikleri gibi düzenlemeler, niceliği değil niteliği önceleyecek şekilde düzenlenmelidir.
- Yükseköğretim sistemindeki çıkar ilişkileri, arkadaşlık ilişkileri ya da informal grup ilişkileri gibi ilişkiyel kültür unsurlarının belirleyici olmasını engelleyecek düzenlemeler yapılmalıdır.

A Qualitative Research on Unethical Authorship in Scientific Research

Kürşad Yılmaz

Introduction

According to studies on authorship rights, authors should take on duties and responsibilities in all stages of research and publication (American Psychological Association [APA], 2017; Arık, 2019; Committee on Publication Ethics [COPE], 2014; Erzan, 2008; Law on Intellectual and Artistic Works [Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu], 1951; Yılmaz, 2012, 2015). Unethical authorship can be defined as including non-active contributors among authors, failing to include active contributors, unjustifiably or inappropriately changing the author order, removing the names of those who've contributed actively from a work in later editions, and using one's. Even though he/she does not have an active contribution, using his/her influence to include her name among the authors and arranging the author list in an inappropriate way is also related to unethical authorship (Council of Higher Education [Yükseköğretim Kurulu], 2012, 2014, 2016a; Interuniversity Council [Üniversitelerarası Kurul], 2001, 2019; Scientific and Technological Research Council of Türkiye [Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu], 2018; Tur-

@ Prof. Dr., Kyrgyz - Turkish Manas University, kursadyilmaz@gmail.com

ID 0000-0002-3705-5094

➔ Yılmaz, K., (2023). Bilimsel araştırmalarda haksız yazarlık ile ilgili nitel bir araştırma. *İş Ahlakı Dergisi*, 16 (1), ss. 102-136

✎ Research Paper

© İGİAD
DOI: 10.12711/tjbe/m3991
Turkish Journal of Business Ethics, 2023
isahlakidergisi.com

kish Academy of Sciences [Türkiye Bilimler Akademisi], 2002). According to various studies, unethical authorship practices involve common unethical practices (Aydın et al., 2011; da Silva & Dobranszki, 2016; Erdem, 2006; İnci, 2008; Lissoni & Montobbio, 2015; Marusic et al., 2011; Mowatt et al., 2002; Ngai et al., 2005; Union of Teaching Faculty Members [Öğretim Elemanları Sendikası], 2018; Pruschak & Hopp, 2022; Ruacan, 2009; Töreci, 2004). Studies conducted in Turkey have generally addressed unethical behaviors and academic ethical principles. However, I could not find any study that had directly addressed the issue of unethical authorship or its types in Turkey. This study is important in terms of both eliminating the lack of research on the subject and determining the contexts in which unethical authorship practices develop.

Method

This research uses the basic qualitative research design (Merriam & Tisdell, 2016). It also uses the maximum diversity sampling method (Patton, 2001) to determine the areas where the research will be conducted, with 49 academicians having been reached. Of the participants, 20 are professor doctors, 13 are associate professors, 11 are lecturers, and 5 are research assistants. The research data were collected using a semi-structured interview form that, in addition to questions about various personal information, includes six open-ended questions. The study uses descriptive analysis (Yıldırım & Şimşek, 2011) and traditional content analysis (Hsieh & Shannon, 2005) to analyze the data.

Results, Discussion, and Recommendations

More than half the participants had taken no courses or training on scientific research and publication ethics at either the master's ($f = 27$) and doctorate ($f = 25$) level. None of the eight participants from the field of social sciences had taken any courses or training on scientific research and publication ethics. As some participants stated, significant issue exist related to scientific research and publication ethics education in the Turkish higher education system (Aydın, 2006; Büyüköztürk & Kutlu, 2006; Kansu, 1994; TÜBA, 2002), and some regulations (YÖK, 2016b) have been made in this regard.

Most of the participants ($f = 33$) have not included their names among the authors in any publication where they did not deserve it. However, one important group ($f = 16$) has done this. At least one participant has also done this in all areas. Most people who've added their name to a work have the title of professor doctor

or associate professor and have done this mostly because they are department heads or advisors or because of personal relationships.

The vast majority of academicians participating in this research stated that they have not had their name included among the authors of a work that they did not deserve ($f = 44$). Only five participants stated having had their name added to a work they didn't fully participate in. Participants stated having had their name added to a work under the following conditions: in response to similar help being given before, because of score requirements, or without being aware it had been added.

That the participants stated having added someone else who hadn't deserved it rather than themselves to the list of authors is an interesting result. Ultimately, both behaviors are unethical. However, the participants preferred to say that they had added others who hadn't participated as an author and that they had not been added as an author who hadn't actually participated. This is actually a consistent result with the facts that many of the people had added the title of professor or associate professor and that the people who stated having been added have the title of professor or associate professor.

The participants have a great deal of knowledge about unethical authorship ($f = 42$), with the explanations they made generally being centered on not adequately contributing to a study. However, unethical authorship involves more than just not contributing adequately to a study. Removing contributors from among the listed authors is also considered unethical authorship, and some participants ($f = 7$) had also emphasized this, albeit slightly. Other participants emphasized having undetailed or very general ($f = 7$) knowledge about unethical authorship, stated that they had gained more detailed information from the definitions given in the interview form used in the research.

Participants stated generally considering the contribution rate to an article when determining the order authors are listed ($f = 49$). Participants emphasized the stages of designing the research, participating in the implementations, and reporting to be involved in the order of authors' contributions. Some participants who'd emphasized the importance of the level of contribution stated that cases had occurred where the order of the authors had been determined according to length of service, with the level of contribution coming in third place. Among the participants who emphasized the level of contribution when determining the order of authors, academicians working in the field of Life Sciences and Engineering

Sciences also emphasized experimental studies and laboratory studies as situations specific to their fields. One participant from the field of Life Sciences stated that people had been added to the list of authors who'd assisted with such things as technical and/or theoretical information or interpreting the results related to the experimental studies carried out in the laboratory.

Although more than half the participants had taken no courses or training on scientific research and publication ethics at either the master's or doctoral level, the participants still had a great deal of knowledge about unethical authorship. The participants may have obtained this information from other sources such as seminars, conferences, books, and academic environments. However, courses on scientific research and publication ethics are extremely important in terms of developing an attitude toward scientific research and publication ethics, and these courses should be given due importance in universities.

When considering together those who'd said they had seriously ($f = 28$) or slightly ($f=15$) experienced unethical authorship practices, the majority of participants are seen to have experienced unethical authorship practices. Very few respondents were found to have stated unethical authorship to be uncommon ($f = 4$) or to know nothing about it ($f = 2$). Previous studies in Turkey (Aydın et al., 2011; Erdem, 2006; ÖGESEN, 2018; Ruacan, 2009) have also found unethical authorship to be a common ethical violation. In this sense, the results of the current study overlap with those of previous studies.

According to the participants, the most common forms of unethical authorship are mutual support authorship ($f = 29$), gift/guest authorship ($f = 23$), honorary authorship ($f = 17$), and ghost authorship ($f = 7$). Mutual support authorship is the most common form of unethical authorship and is a general way used to increase one's number of publications. The behavior involved in mutual support authorship can be summarized as "You add me as an author to your paper and I'll add you as an author to mine."

Found among the reasons for unethical authorship arising from the system, which ranks first ($f = 41$) among the participants' reasons for unethical authorship practices, are academic incentive systems, the system's prioritization of quantity over quality, and publication pressure. These reasons also explain the widespread practice of mutual support authorship. These practices generally give importance to quantity over quality. One of the factors that increase mutual support authorship involves people's desire to rise quickly and become famous ($f = 23$). Participants

stated that some academicians had added other academicians to their articles in order to share the fee for publishing articles in paid journals in order to facilitate/accelerate the publication of an article. The belief that mutual support authorship will facilitate the acceptance of a study by making use of the name of a well-known scientist (TÜBA, 2002) can lead to unethical authorship practices, and this situation often happens to research assistants (Günel, 2010).

Another reason participants listed for why academicians tend to commit unethical authorship practices is related to cultural codes ($f = 19$). The hierarchical culture, namely the relations of interest among people, friends, and informal groups in the Turkish higher education system, also cause unethical authorship practices. The hierarchical culture in particular causes subordinates to add superiors to their studies. This explains why gift/guest authorships ranked second among the reasons. Also, one of the main reasons for the topics the participants emphasized in the hierarchical culture sub-theme involves the structure of the higher education system, in which those who are in a higher position are able to make the main determinations regarding issues such as which subordinates to recruit or who can take the exam for an associate professorship.

One of the issues that also arise in this context involves relationships based on self-interest. The participants see relationships based on self-interest, as well as friendship relations, as one of the reasons for unethical authorship practices and also occurs among the reasons that increase mutual support authorship practices. Concepts the participants frequently emphasized such as friendship, benefit, and loyalty are completely culture-specific and point to a cultural situation called relational culture. Generally, relational culture is based on the fact that the business and transactions carried out in institutions are based on personal relations and, as a result, bring some nepotistic relations and favoritism to the agenda. In fact, some participants stated being a relative or being married to also cause unethical authorship. That kinship and marital relations are cited as reasons for unethical authorship practices is interesting but not surprising. Nepotistic relations are experienced intensely in the Turkish higher education system, and experiencing some unethical authorship practices as a result of such relations is normal.

Some participants cited some informal group relations ($f = 3$) as one of the cultural code-related reasons for unethical authorship. Participants expressed social/religious/political groups such as religious communities or associations as informal groups and stated that some academicians had practiced unethical authorship in order to support these groups. İnci (2008) stated that groups can form hidden

agreements in different centers where the names of one group are added to the work of the other and that supporting non-scientific research and publication affiliations (e.g., ideological or political groups) to also be a factor in these groupings.

The last theme related to the reasons for unethical authorship is the lack of information on the subject or the normalized acceptance of unethical authorship ($f = 6$). The fact that some academicians stated a lack of knowledge to exist regarding unethical authorship may also be related to the fact that almost half of the participants had not taken any courses or training on scientific research or publication ethics at either the master's or doctoral level. This also shows parallelisms with the fact that some of the participants had emphasized having undetailed or very general knowledge about unethical authorship.

As a result, the following suggestions can be made to researchers and policymakers:

- Research can be done examining the field of health sciences.
- Research can be conducted to investigate the relationship between unethical authorship practices and hierarchical culture in universities.
- Studies should be carried out to raise awareness about scientific research and publication ethics.
- Despite being part of a much larger problem, arrangements should be made to change the hierarchical culture in universities.
- Regulations such as the academic incentive system and appointment promotion regulations should be arranged in a way that prioritizes quality rather than quantity.
- Arrangements should be made to prevent relational cultural elements such as relationships based on self-interest, friendship relations, or informal group relations in the higher education system from being determinative.

Kaynaklar

- American Psychological Association-APA, (2017). Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct. <https://www.apa.org/ethics/code/>. Erişim Tarihi: 20.03.2020.
- Arık, R. S. (2019). Haksız yazarlık ve diğer etik ihlal türleri. K. Yılmaz ve R. S. Arık (Ed.). *Bilim ve Araştırma Etiği* içinde (s. 109-120). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2006). Sosyal bilimlerde araştırmadan yayına etik değerler. K. Karakütük (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık – 2006* içinde (s. 71-80). Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Aydın, İ., Demirkasımoğlu, N. ve Alkın, S. (2011). Türkiye’deki kamu üniversitelerinde görev yapmakta olan öğretim üyelerinin akademik etik ilkeleri benimseme ve bu ilkelere meslektaşlarının uyma düzeylerine ilişkin görüşleri. *TÜBİTAK Projesi*. Proje No: 109K594.
- Büyüköztürk, Ş. ve Kutlu, Ö. (2006). Sosyal bilim araştırmalarında yöntem sorunu. K. Karakütük (Ed.). *Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık – 2006* içinde (s. 113-122). Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Committee on Publication Ethics-COPE (2014). *What constitutes authorship? COPE Discussion Document*. COPE Council, 9 June 2014. publicationethics.org.
- da Silva, J. A. T. ve Dobranszki, J. (2016). Multiple authorship in scientific manuscripts: Ethical challenges, ghost and guest/gift authorship, and the cultural/disciplinary perspective. *Science and Engineering Ethics*, 22(5), 1457-1472. <https://doi.org/10.1007/s11948-015-9716-3> PMID: 26507204.
- Erdem, R. (2006). Çok yazarlı bilimsel çalışmalarda yaşanan etik problemler. II. *Uygulamalı Etik Kongresi*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 18-20 Ekim 2006. Ankara.
- Erzan, A. (2008). Yayın ahlakı. A. Erzan (Ed.). *Bilim Etiği Elkitabı* içinde (s. 35-45). Ankara: TÜBA Yayını.
- Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu-FSEK (1951). 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu. *Resmi Gazete*. Tarih: 13/12/1951, Sayı: 7981. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.5846.pdf>.
- Günal, İ. (2010). Yayın etiği ve sorunları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(1), 54-56. http://www.deu.edu.tr/UploadedFiles/Birimler/18280/54-56_pdf.pdf. Erişim Tarihi: 12.10.2012.
- Hsieh, H. F. ve Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15, 1277-1288.
- İnci, O. (2008). Bilimsel yayında yazarlık ve yazarlıkta etik sorunlar. *Türk Üroloji Dergisi*, 34(1), 108-112.

- Kansu, E. (1994). Bilimsel yanıtma ve önlenmesi. *Dünya'da ve Türkiye'de Bilim, Etik ve Üniversite* (s. 71-75). TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri.
- Lissoni, F. ve Montobbio, F. (2015). Guest authors or ghost inventors? Inventorship and authorship attribution in academic science. *Evaluation Review*, 39(1), 19-45. doi:10.1177/0193841x13517234.
- Marusic, A., Bosnjak, L. ve Jeronic, A. (2011). A systematic review of research on the meaning, ethics and practices of authorship across scholarly disciplines. *PLoS ONE*, 6(9), e23477. DOI: 10.1371/journal.pone.0023477.
- Matzinger, P. ve Mirkwood, G. (1978). In a fully H-2 incompatible chimera, T cells of donor origin can respond to minor histocompatibility antigens in association with either donor or host H-2 type. *Journal of Experimental Medicine*, 148, 84-92.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative Research*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Mowatt, G., Shirran, L., Grimshaw, J. M., Rennie, D., Flanagan, A. vd. (2002). Prevalence of honorary and ghost authorship in Cochrane reviews. *JAMA*, 287(21), 2769-2771. doi: 10.1001/jama.287.21.2769.
- Ngai, S., Gold, J. L., Gill, S. S. ve Rochon, P. A. (2005). Haunted manuscripts: Ghost authorship in the medical literature. *Accountability in Research*, 12, 103-114.
- Öğretim Elemanları Sendikası-ÖGESEN (2018). *Akademik Mobbing ve Akademik Etik Saha Çalışması*. <https://www.ogesen.org/genel/akademide-mobbing-de-var-akademik-etik-ihlali-de-var/>
- Patton, M. Q. (2001). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (3th Edition). London: Sage.
- Pruschak, G. ve Hopp, C. (2022). And the credit goes to . . . - Ghost and honorary authorship among social scientists. *PLoS ONE*, 17(5), e0267312. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0267312>
- Ruacan, Ş. (2009). Araştırma ve yayın etiği. *Türk Anatomi ve Klinik Anatomi Derneği*. www.anatomiderneği.org/belge/yayinetigi.ppt. İndirme Tarihi: 12.10.2012.
- Töreci, K. (2004). Yayın etiği. *ANKEM Dergisi*, 18(1), 67-88.
- Türkiye Bilimler Akademisi-TÜBA (2001). TÜBA'dan Bilim Etiği Konusunda Kamuoyu Duyurusu. 14 Aralık 2001. <http://www.tuba.gov.tr/tr/etik/888.html>. Erişim Tarihi: 20.01.2012.
- Türkiye Bilimler Akademisi-TÜBA (2002). *Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları*. Ankara: TÜBA Yayını.
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu-TÜBİTAK (2018). *TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği*. Karar Tarihi: 07.11.2015. Karar No: 247 sayılı toplantı.

- Üniversitelerarası Kurul-ÜAK (2001). Etiğe aykırı davranışlar. İndirme Tarihi: 20.03.2003.
- Üniversitelerarası Kurul-ÜAK (2019). *Üniversitelerarası Kurul Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*. Karar Tarihi: 19.12.2019. Karar No: 248 sayılı toplantı kararı.
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, K. (2012). Editörden: Etik dışı davranış olarak haksız yazarlık. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2). http://ebad-jesr.com/Vol2No1_Editoryal.pdf.
- Yılmaz, K. (2015). Bilimsel araştırma etiği ve haksız yazarlık. M. Kurt, R. Nacar ve C. Elitaş (Ed.). *Akademik Araştırma ve Etik* içinde (s. 151-184). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yükseköğretim Kurulu-YÖK (1981). *Yükseköğretim Kanunu*. Resmî Gazete. Tarih: 4.11.1981, Sayı. 17506. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>. Erişim Tarihi: 25.02.2020.
- Yükseköğretim Kurulu-YÖK (2012). *Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*. Karar Tarihi: 29.08.2012. Karar No: 2012.18.946.
- Yükseköğretim Kurulu-YÖK (2014). *Yükseköğretim Kurumları Etik Davranış İlkeleri*. Ankara: YÖK. <https://www.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/6/2015/01/etik-davran%C4%B1%C5%9F-ilkeleri.pdf> Erişim Tarihi: 25.02.2020.
- Yükseköğretim Kurulu-YÖK (2016a). *Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Genel Kurul Kararları. Oturum Tarihi: 10.11.2016. Oturum No: 23. Karar No: 2016.23.497.
- Yükseköğretim Kurulu-YÖK (2016b). *Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*. Resmî Gazete. Tarih: 20.04.2016. Sayı: 29690.